

Raščešljanje u autobusu

Rene Medvešek & Krešimir Mikić

Rene Medvešek

Brat Magarac

Zagrebačko kazalište mladih, praizvedba 24.03.2001.

Redatelj Rene Medvešek

“šutimo, nešto se zbiva...”

Brat Magarac - predstava koja je osvojila i publiku i kritiku. Novinski prikazi i kritike su listom pohvalni, a na Međunarodnom festivalu malih scena u Rijeci ove godine dobila je brojne nagrade: uz nagradu publike za najbolju predstavu, najboljom ju je smatrao i žiri koji je ujedno nagradio i Renea Medveška za režiju, Krešimira Mikića kao glavnog glumca i Martinu Karlu Franić za kostime ...).

Unatoč svim tim jednoglasnim pohvalama, teško je govoriti o njoj. Možda zato jer je to predstava koja kazuje neiskazivo. Možda i zato jer nam je i inače tako teško naći lijepe riječi - čini se da taj jezik tek trebamo naučiti. Kako i koliko govoriti o teatru koji toliko snažno i rječito govori sam sebe? To je samo jedno od pitanja koja si postavlja ljubopitljivi gledatelj kao što sam ja, a koja su si međusobno postavili Krešo i Rene. Odgovore pročitajte u nastavku pod naslovom

RASČEŠLJAVANJE U AUTOBUSU

mozaik razgovora Renea Medveška (u daljnjem tekstu Rene) i Krešimira Mikića (Krešo) o predstavi *Brat Magarac* na njihovom autobusnom putovanju na jednom od brojnih gostovanja

upute za čitaoce -

:) smajličić: naravno, znači smijeh okupljenih oko diktafona

(...) *intermezzo*: prometna nesreća koju su vidjeli usput, nevezana šira čakula s okupljenim kolegama suputnicima kao daleki odjek postavljenog pitanja i tome slično

definitivno nije bilo lako početi

KREŠO Meni je totalna zbrka, ljudi toliko toga govore o predstavi...

RENE ....ovo je super nakon što smo se na neki način udaljili od predstave...

KREŠO Ponekad kada dugo ne igraš predstavu čini ti se kao da iskapaš mrtve...

RENE Da, ali ja to shvaćam kao poticaj da porazgovaramo o onome o čemu smo razgovarali na probama, a što nismo riješili. Taj daljnji rad na predstavi koji poslije premijere tek počinje, to je nešto što sve više i više čini kazalište neusporedivim sa filmom na primjer.

...ali za tren je krenulo

KREŠO Ja u stvari ne volim razgovarati o tome.

Ja ne volim te riješene stvari. Ne želim izrazgovarati ono što smo ostavili otvoreno. Ja sam sve razgovore koje smo vodili tijekom rada, a stvarno smo mnogo razgovarali, slušao kao iz nekog hodnika. Odlučio sam se za intuiciju, radio sam iz neke vjere u tebe, vjere da će se stvari posložiti. Sad mi je tek jasno što se događa.

RENE Pa meni se iz mog kuta gledanja čini da su se stvari posložile upravo iz te neke vjere da će se to i dogoditi. Ja sam osobno vjerovao da ta tema sama po sebi nosi neki red koji ćemo mi ako se toj potrazi predamo, naći. Naša se predstava mogla složiti i drugačije, ima tih redova mnogo, ali ako se iskreno traži ja sam siguran da se do jednog od njih mora doći.

KREŠO Ja nisam imao tu vjeru u projekt od samog početka. Ja sam imao samo vjeru u tebe, ti si odisao nekim mirom i zbog tog mira je meni bilo svejedno, mogli smo i ne uspjeti, ali meni ne bi bilo žao.

RENE Brz obzira na to što kažeš da te previše tih razgovora opterećuje, ja mislim da je upravo iz toga što se zbivalo između nas nastala predstava. Znam da sva ta razmišljanja ne mogu dovesti do nekih zaključaka o kojima bi se svi mi složili, ali mislim da je to važno zbog cirkulacije, da ljudi ne rade projekt svatko iz svoje zatvorene pozicije.

KREŠO Istina, ali ne može se sve to samo razgovorom riješiti.

RENE Ma, gle "razgovorati" je slično "rasčešljati". "Razgovarati" nema nužno značenje da će se nešto dogovoriti, nego samo razgovoriti. Evo, veli Nađa (Nola) glavno je da se kosa rasčešlja, poslije je lako za frizuru. Pa uostalom, smisao proba i jest u tome da to vrijeme koje imamo provedemo što kvalitetnije zajedno. To je, po mojem mišljenju i samo kazalište; ne da neki ljudi gledaju neke druge ljude kako nešto rade, nego da to vrijeme budu zajedno. Mislim da je scena koja vrlo jako djeluje upravo prva scena u kojoj vi izađete i gledate se s publikom.

KREŠO Meni se također čini da predstava nije bila jasna dok nismo izašli pred publiku. Taj povrat je objasnio puno stvari. Ja nisam imao povjerenja, a oni su mi ga dali. To je počelo kružiti i to me otvo-

PRODUKCIJA: ZAGREBAČKO KAZALIŠTE MLADIH, 2001.
PREMIJERA: 24. OŽUJKA 2001.

Pjesma stvorova

Svevišnji, sveučni, Gospodine dobiti! Tvoja je hvala i slava i čast i blagoslov svaki. Tebi to jedinom pripada, dok čovjek nijedan dostojan nije, ni da ti sveto sponene Ime. Hvaljen budi, Gospodine moj, sa svim stvorenjima svojim, napose s bratom, gospodinom Suncem. Od njega nam dolazi dan, i svojim nas zrakama grije. Ono je lijepo i sjajno je svjetlosti puno: slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja. Hvalne i blagoslovite Gospodina moga. Zahvaljujte njemu, služite njemu svi u poniznosti velikoj! Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama koje si sjajne i drage i lijepe po nebu prosto svojem. Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Vjetru, po Zraku, Oblaku, po jasnoj vedrini i svakom Vremenu tvojem kojim uzdržavaš stvorove svoje.	Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestrići Vodi; ona je korisna, ponizna, draga i čista. Hvaljen budi, Gospodine moj, po bratu našem Ognju koji nam tammu rasvjetljuje noć. On je lijep i ugodan, silan i jak. Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri i majci nam Zemlji. Ona nas hrani i nosi, slatke nam plodove, cvijete šareno i bilje donosi. Hvaljen budi, Gospodine moj, po onima koji oprastaju iz ljubavi tvoje i podnose rado bijede života. Blazeni koji sve podnose s mirom, jer ćeš ih vječnom okruniti krunom Hvaljen budi, Gospodine moj, po sestri nam tjelesnoj Smrti kojoj nijedan smrtnik umaci neće. Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu, a blazeni koje ti nađeš po volji presvetoj svojoj, jer druga im smrt nautiti neće. Sveti Franjo Aviška
---	---

SABRAO I SLOŽIO: RENÉ MEDVEŠEK GLAZBU U ŽIVO SKLADAO I IZVODI: GIGI "MAGARAC" KOSTIMI: MARTINA KARLA FRANČIĆ
SVJETLO: ALEKSANDAR ČAVLEK IZRADA REKVIZITE: TONI ANDRIJANIĆ ZVUK: BRUNO FRETZE SLIKARSKI RADOVI: IVAN GAŠPARIĆ GLAZBA
COMPAGNIE CHEZ BOUSCA I BEŃAT ACHIARY (IZBOR) OBLIKOVANJE PLAKATA I KNJIŽICE: SVEN MEDVEŠEK INSPICIJENTI: MAJA LEVANIĆ

rilo, tek od tada volim igrati. Tek od tada mi je jasno koliko jednostavan mogu i smijem biti, koliko to ljudi ljepše primaju.

RENE Netko je okruglom stolu u Rijeci rekao da mu se sviđa što predstava ne podcjenjuje publiku. Mislim da ona zapravo bez tog partnera i nema smisla. Stoga je jasno vidljiva razlika između isključivo dječje i one raznovrsne publike u kojoj ima i odraslih. Djeca misle da ih onom tišinom želimo nasmijati, izazvati njihovu reakciju, dok se odrasli nakon par minuta zbune. Kada odrasli svjesno povrate svoju dječju maštu zbiva se neki dodir među ljudima u kojem se oni kroz taj osjećaj povezuju.

KREŠO Ali moraš doći s nekim ulogom. Što više daš predstavi to će ti više ona vratiti. Moraš doći s otvorenim srcem. To se i meni dogodilo dok smo radili na predstavi. Gledao sam predstave koje možda i nisu bile najkvalitetnije, mnogo nježnije, suosjećajnije. Bilo mi je ljepše u momentima koje bi inače moj skeptizam satrao.

RENE I meni se dogodilo prije par godina da sam gledajući predstave imao toliko skepticizma, kritike, da ništa od predstave nije dopiralo do mene. Bilo je to izgubljeno vrijeme.

KREŠO Čak se i stalno ljutiš na nešto.

:)

RENE Totalno bezveze, a sam si si kriv.

:)

...na momente je i zapelo

KREŠO Pitaj me kako se pripremam

RENE Pitam te

KREŠO Što?

:)

KREŠO Čekaj moram razmisliti.

:) (...)

no brzo smo se vratili i to pravo u sridu

KREŠO Neki su rekli da nismo prikazali onu drugu stranu Franjinog života, kada je puklo, kada su se pojavili problemi. Da nismo prikazali njegovu patnju, nego samo lijepu stranu njegovog života. To nije istina, pokazao si i cijelu onu prvu

fazu njegovog života koja je itekako teška.

RENE Ja nemam potrebu oko te vrste problema raditi predstavu. Mislim da nam puno više trebaju ovakve predstave koje će nam omogućiti prave susrete. Meni je jako puno ljudi došlo poslije i reklo kako ih je predstava ispunila, pročistila, kako su je nosili po nekoliko dana.

KREŠO To je hrabro. :) To je glupo, zar ne? :)

Zašto je hrabro napraviti predstavu koja ne pokazuje patnju, bol, ne izaziva gađenje.

RENE Valjda nas uporno uče tome da je to glupo, banalno, malograđanski. Da to nije umjetnost. Intelktualac valjda mora imati dozu mraka i skepse.

KREŠO Često ljudi prvo primjećuju i sude ono što ne valja.

RENE Zar upravo to nije izazov? Prihvatiti se ovih drugih, pozitivnih mjerila i postaviti ih i u kazalište i uopće na kulturnu scenu.

KREŠO Ja sam bio jako skeptičan cijelo vrijeme dok smo radili. Sve sam filtrirao kroz um...

RENE A kako je sada?

GIS"Magarac", Brat Magarac, ZKM, 2001.

Slavlje s Gospodom siromaštinom, *Brat Magarac*, ZKM, 2001.

KREŠO Sada se veselim uglavnom. S onim stvarima koje su mi prije bile teške se sada igram i vidim da publika to voli...

RENE Bi li se ponovno prihvatio takve igre, takve teme?

KREŠO Bi. Ja sam jako želio raditi tu predstavu. Trebalo mi je da se uhvatim u koštac sa svojim skepticizmom, da shvatim što to mene koči. Shvatio sam da me koči moja potreba da sve racionaliziram, valjda sam se uvjerio da sam jako ozbiljan, pametan mlad čovjek. Ne znam tko mi je to rekao. :) Veseli me kad mogu pustiti duh i tijelo da se razigraju.

RENE Meni se čini da su i mračne teme zanimljive, privlače pažnju publike, ali je pitanje što ostaje od te gomile loših primjera koji se batrgaju u raznim životnim situacijama na sceni i koji ne uspijevaju, odustaju od života i propadaju shrvani nesretnim okolnostima i groznom sredinom.

KREŠO Čini se da naša civilizacija veliča taj neki mrak, negativne vrijednosti, to je točno, ti vjerojatno imaš uvid u širi kazališni kontekst. Ja pak,

kada govorim sa svoje osobne pozicije mislim da bih igrao Hitlera jednako zaigrano, kao što igram Franju - da sam malo niži. Uglavnom je ono što želim reći da ja nisam znao kako se igra svetac, čovjek koji je prosvijetljen - stoga mislim da je hrabro to što si napravio. Teško je od toga napraviti predstavu.

RENE Najteže je bilo odlučiti se - otvoriti tu temu i prihvatiti rizik, koji uopće i nije tako velik. Ja mislim da je ta tema itekako i zanimljiva i prihvatljiva i potrebna, samo je na neki način potpuno istisnuta kao nešto što bi moglo konkurirati raznim spektaklima i nesrećama koje smo prisiljeni neprestano gledati kao jedinu suvislu i točnu analizu našeg društva. Ja ne mogu na to pristati.

KREŠO Najjača energija iz koje sam ja do sada radio bila je negativna energija, preko kazališta sam izbacivao neke negativne stvari iz sebe, igrao se s njima i one su postajale kreativne, ali nikada do sada nisam krenuo raditi iz čiste pozitivne energije - hajmo napraviti radosnu predstavu. Teško mi je bilo to pronaći u sebi. Sjetiti se kako je

to kada si klinac, što je to ono tvoje autentično. Rad na ovome je to malo iščeprkao i to me veseli. **RENE** A ova kolektivna igra s kojom smo počeli rad, kakvo ti je to iskustvo?

KREŠO Nas je dvanaestero na sceni i svi smo različiti. Trebalo je snage da se prihvate svi ti načini rada i da oni prihvate mene. Bio sam zdravo umoran od promatranja svega toga, ali bila je to vrlo dobra škola. Najljepše je to što su svi tu dobrovoljno i što to nitko nije shvatio samo kao posao.

RENE Postoji prostor duha u kojem se svi ti ljudi mogu susresti. Ta zemlja postoji. Bez toga cilja u glavi to izgleda, pogotovo onih prvih dana proba, kao besmislen put. Bitna je ta vjera da se premosti ta prva faza potpune neizvjesnosti.

KREŠO Ono najvažnije jest upravo to da smo sve to uspješno premostili i da predstava djeluje na publiku tom zajedničkom zaigranošću.

Hvala na razgovoru.

Sva prava za izvođenje ovog dijaloga pridržana. Prikupila, preslušala, priredila Tea Gjergjizi

Christian Bobin

Tajna Franje Asiškog, meditacija prevela Mirna Čubranić

Ulomak iz knjižice koju su čitali, listali i iščitavali svi koji su sudjelovali u stvaranju ove predstave u izboru Renea Medveška.

(...) Bog. Taj anakronizam, Bog ta stara svijeća, Bog koji gori u mraku stoljeća, ta krvavocrvena volja jata, taj jadni komadić svijeće koju gase svi vjetrovi - mi, ljudi dvadesetog stoljeća, ne znamo što s njim da učinimo. Mi smo ljudi razuma. Odrasli smo. Ne živimo više uz svijeće. Nekoć smo se nadali da će nas crkve izbaviti od Boga - za to su bile napravljene. Religije nas nisu uznemirivale. Religije su važne, i ta je važnost bila umirujuća. Olakost je ta koja užasava, lakoća Boga u Bogu, duha u duhu. Uostalom, napustili smo crkve. Daleko smo dogurali. Od djetinjstva do zrelosti, od greške do istine. Mi danas znamo gdje leži isti-

Kako govoriti pticama, *Brat Magarac*, ZKM, 2001.

na. Istina leži u seksu, gospodarstvu, kulturi i smrti. Vjerujemo da se na kraju sve svodi na smrt, da ona škrguće zubima koji se zatvaraju nad plijenom, i gledamo protekla stoljeća iz visine ovog uvjerenja s užitkom i prijezirom, kao na sve što se gleda s visoka. Prošlosti ne možemo zavidjeti na pogreškama. Nesumnjivo su bile neophodne. Ali sada smo odrasli. Sad vjerujemo samo u ono što je moćno, razumno, odraslo - a ništa nije djetinjasti-je od svjetla svijete koja treperi u mraku. (...)

Nešto malo od onog što je rekao Franjo Asiški spremljeno je u tanku knjigu, pravu siromašku knjižicu. Nekoliko slova bez ljepota, molitvi bez dražesti, iznošenih poput sirotinjske košulje koje je nebrojeno puta oprana, prečesto krpana. Kolaž iz Biblije. Ovdje jedan komadić psalma, tamo drugi. Dobro se drži i služi svrsi: da molite, da progovorite praznini, da vam praznina tako da vam praznina očisti govor. Volim te. Ta je rečenica, kad se vine put Boga, poput plamene strijele koja leti daleko u noć i ugasne prije no što dođe do mete. Volim te - to je cijela njegova poruka i nikad ne bi mogla proizvesti originalnu knjigu, pišćevu knjigu. Ljubav nije ništa originalno. Ljubav nije autorov izum. On je sa svojom ljubavi kao dijete s loptom pred zidom. Baca rečenicu, loptu blještave rečenice, "volim te", svijenu oko sebe same; baca je na zid koji je od njega odvojen udaljenošću svih dana života koji su mu preostali. Tada čeka da se lopta odbije. Baca na tisuće lopti. Nijedna se nikada ne vraća. Nastavlja. Uvijek s osmijehom: igra je sama svoja nagrada, ljubav sama sebi odgovor. A da, kazuje još nešto. Kaže: volim te i žao mi je što te volim tako malo, tako loše, što ne znam kako te voljeti. Što se više približava svjetlu, to više otkriva da je prepun sjena. Što više voli, to više prepoznaje da je nevrjedan ljubavi. Činjenica je da u ljubavi nema napretka, nikakva savršenstva koje bi čovjek jednoga dana mogao postići. Nijedna ljubav nije odrasla, zrela i razumna. Što se tiče ljubavi, postoje samo djeca - postoji samo duh djetinjstva koji je napuštanje, bezbrižnost, duh oslobađanja duha. Godine se zbrajaju. Iskustvo skuplja. Razum izgrađuje. Duh djetinjstva ništa ne računa, ništa ne skuplja, ništa ne gradi. Duh dje-

tinjstva uvijek je nov, uvijek počinje iznova na početku svijeta, s prvim koracima ljubavi. Čovjek razuma je sakupljen, razborit, izgrađen. Čovjek djetinjstva je suprotnost čovjeku koji se sam sebi pribraja: čovjek koji se sam od sebe oduzima, stalno nanovo rođen u rođenju svega što postoji. On je slaboumnik koji se igra s loptom. Ili svetac koji razgovara sa svojim Bogom. Ili oboje istovremeno.

Krešimir Mikić kao Franjo, *Brat Magarac*, ZKM, 2001.

